

Senem Dartar¹

DEĞERLENDİRME NOTU

2030'DA "BECERİKLİ" OLANA DÜNYADA MİLYONLARCA YENİ İŞ OLACAK

Dünya Ekonomik Forumu tarafından yayımlanan 2025 İşlerin Geleceği Raporu'na göre, 2030 yılına kadar dünyada 78 milyon yeni iş kolu ortaya çıkacak. Türkiye'de ise iş gücündeki beceri değişiminin küresel ortalamadan daha hızlı bir şekilde gerçekleşmesi öngörülmüyor. Bu dönüşüm, ülkenin beşeri sermayesini geleceğe hazırlama noktasında kritik bir önemi beraberinde getiriyor.

Dünya Ekonomik Forumu'nun 2025 İşlerin Geleceği Raporu'na göre, 2030 yılına kadar 170 milyon yeni iş yaratılırken aynı dönemde 92 milyon iş kaybolacak. Bu da 78 milyon yeni pozisyon anlamına geliyor.

Rapor, teknolojik ilerlemeler, ekonomik değişimler ve iklim önceliklerinin 2030'a kadar iş gücünü nasıl şekillendireceğine dikkat çekiyor. 22 sektördeki 14 milyon çalışanı temsil eden 1.000'den fazla küresel işverenden elde edilen veriler, iş gücü dönüşümünün aciliyetini ve ortaya çıkan iş fırsatlarını öne çıkarıyor.

Beceri açığının, iş dönüşümünün önündeki en büyük engel olmaya devam ettiği belirtilen raporda işverenler, çalışanlar ve hükümetlerin birlikte hareket ederek iş gücünü geleceğe hazırlaması gerektiği vurgulanıyor.

Rapora göre, en yüksek iş artışı beklenen sektörler, sağlık, eğitim, teknoloji ve yenilenebilir enerji. Hemşirelik ve öğretmenlik gibi mesleklerde demografik değişimlerin etkisiyle büyük talep artışı bekleniyor. Yapay zeka, robotik ve yenilenebilir enerji alanlarındaki uzmanlık gerektiren işler büyük bir sıçrama yapacak. Özellikle çevre mühendisleri, elektrikli araç uzmanları ve enerji depolama sistemleri uzmanları kritik rol oynayacak.

¹Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazar(lar)ına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

Geleneksel roller ise otomasyon ve teknolojik gelişmeler nedeniyle küçülme eğiliminde. Kasiyerler, idari asistanlar ve grafik tasarımcılar gibi işler düşüşe geçiyor. Öte yandan yaratıcı düşünme, esneklik, dayanıklılık ve çeviklik gibi kritik insan becerilerinin de öne çıkacağı vurgulanıyor.

AI iş dünyasında büyük değişikliklere yol açacak

Raporda, yapay zekanın (AI), iş dünyasında büyük değişikliklere yol açacağı belirtiliyor. Buna göre, işverenlerin %50'si, AI teknolojisini yeni fırsatlar yaratmak için kullanmayı planlıyor. Ancak %41'i, otomasyon nedeniyle iş gücü azaltmayı düşünüyor.

İklim değişikliğiyle mücadele ve sürdürülebilirlik girişimleri önem kazanacak

Rapor, iklim değişikliğiyle mücadele ve sürdürülebilirlik girişimlerinin iş dünyasında giderek daha önemli hale geldiğini ortaya koyuyor. İşverenlerin %47'si, enerji dönüşümü ve çevresel koruma gibi alanlarda dönüşümler planlarken yenilenebilir enerji mühendisleri ve çevre uzmanları gibi rollerin en hızlı büyüyen meslekler arasında yer alacağı öngörülüyor. Elektrikli araçlar, enerji depolama ve çevresel koruma ile bağlantılı rollerin gelecekte merkezi bir konum kazanacağı belirtilirken işverenler iklim değişikliğiyle mücadeleyi en dönüştürücü üçüncü eğilim olarak değerlendiriyor ve bu doğrultuda sürdürülebilirlik odaklı yatırımlar yapmayı hedefliyor.

İş dünyası ekonomik ve demografik dönüşümlerle şekilleniyor

İş dünyasının ekonomik ve demografik dönüşümlerle şekillendiği belirtilen raporda, işverenlerin yarısı, yaşam maliyetlerindeki artışın iş modellerini dönüştüreceğini ifade ediyor. Enflasyon, ekonomik büyümenin yavaşlaması ve artan yaşam maliyetleri, iş piyasalarını yeniden şekillendirirken dayanıklılık ve esneklik gibi becerilere olan talep hızla artıyor.

Demografik değişimler de iş gücü piyasasını etkiliyor. Yüksek gelirli ülkelerde yaşlanan nüfus, sağlık sektörü rollerine olan talebi artırırken düşük gelirli bölgelerde artan çalışma yaşındaki nüfus, eğitim mesleklerine olan talebi yükseltiyor. Ayrıca, yaşlanan nüfus ve artan yaşam beklentisi, özellikle sağlık sektöründe yeni iş fırsatları yaratıyor.

Siber güvenlik becerilerine talep artıyor

Rapora göre, ticaret kısıtlamaları ve endüstriyel politika değişiklikleri, şirketlerin offshoring ve reshoring stratejilerine yönelmesine neden oluyor. Bu durum, özellikle siber güvenlik becerilerine olan talebi artırıyor.

Beceri açığı en büyük engel

Rapora göre, beceri açığı, işletme dönüşümünün önündeki en büyük engel olmaya devam ediyor. Katılımcıların %63'ü bu sorunu ana zorluk olarak tanımlıyor. 2030 yılına kadar işlerde gereken becerilerin %40'ının yeni veya gelişmiş olması bekleniyor. Çalışanlar hem teknolojik uzmanlık hem de insan odaklı beceriler geliştirmek zorunda.

İşverenlerin %77'si, mevcut çalışanlarını beceri kazandırarak yeni iş alanlarına yönlendirmeyi planlıyor. %50'si ise çalışanlarını, otomasyonun tehdit ettiği işlerden daha az riskli alanlara kaydırmayı hedefliyor.

Küresel iş gücünün %59'u, 2030'a kadar yeniden beceri kazanmaya veya mevcut becerilerini geliştirmeye ihtiyaç duyacak. Ancak bu kişilerin %11'i, bu eğitimi alamayabilir; bu da 120 milyondan fazla çalışanın işsizlik riskiyle karşı karşıya kalacağı anlamına geliyor.

2025-2030 döneminde Türkiye iş gücü piyasası da dönüşecek

Raporda Türkiye ülke örneğini ankete verilen 113 yanıt oluşturdu. Bu 113 yanıtın 66'sı Türkiye merkezli şirketlerden gelirken geri kalanlar başka yerlerde merkezi bulunan şirketler tarafından verildi.

Şirket büyüklüğü açısından değerlendirildiğinde yanıtların büyük bir kısmı, 1.000-4.999 çalışanı bulunan şirketlerden geldi. Bu gruptan 42 yanıt alındı. 10.000-49.999 çalışanı arasında yer alan şirketler 23 yanıtla dikkat çekerken 500-999 çalışanı bulunan şirketler 21 yanıtla ikinci sırada yer aldı. 5.000-9.999 çalışanı bulunan şirketler ise 8 yanıtla daha az temsil edilirken 50.000 ve üzeri çalışanı bulunan büyük ölçekli şirketler 19 yanıtla bir diğer önemli grubu oluşturdu.

Şirketlerin sektörel dağılımı incelendiğinde, en fazla yanıt alınan sektörler arasında perakende ve toptan tüketici ürünleri ile otomotiv ve havacılık öne çıktı. Perakende ve toptan tüketici ürünleri sektöründen 21 yanıt gelirken otomotiv ve havacılık sektöründen ise 16 yanıt alındı. Konaklama, gıda ve eğlence hizmetleri sektörü 13 yanıtla dikkat çekerken finansal hizmetler ve sermaye piyasaları sektörü 14 yanıtla ikinci sırada yer aldı. Diğer sektörel kategoriler arasında ise enerji teknolojisi ve kamu hizmetleri, ileri üretim, elektronik ve tüketici ürünleri üretimi gibi alanlarda da birer önemli yanıt sayıları bulunuyor. Örneğin, enerji teknolojisi ve kamu hizmetleri sektörü 12, ileri üretim ve tüketici ürünleri üretimi sektörü her biri 11 yanıtla öne çıktı. Ayrıca, küçük sektörlerden bazıları, örneğin bakım ve sosyal hizmetler ya da emlak sektöründen yalnızca birer yanıt geldi.

Buna göre, Türkiye'de dijital erişimin genişletilmesinin, 2025-2030 döneminde işgücü piyasasını önemli ölçüde dönüştürmesi bekleniyor. Yapay zeka, robotik ve enerji teknolojileri gibi alanlar, ülkede faaliyet gösteren firmaların iş süreçlerini yeniden şekillendirecek. Bu dönüşüm, Robotik Mühendisleri, Yenilenebilir Enerji Mühendisleri ve Otonom ve Elektrikli Araç Uzmanları gibi alanlarda hızla büyüyen iş rolleriyle kendini gösterecek.

İşverenler, 2030 yılına kadar çalışanların mevcut becerilerinin %44'ünün eskimesini bekliyor. Bu oran, küresel ortalama olan %39'un üzerinde. Yapay zeka, büyük veri, teknolojik okuryazarlık, ağlar ve siber güvenlik gibi alanlarda önemli bir büyüme öngörülürken çok dilliliğin de önemi artacak. Bu beceriler, Türkiye'deki en hızlı büyüyen yetkinlikler arasında yer alacak.

Türkiye'nin beşeri sermayesini doğru yönlendirmesi önem kazanıyor

Tüm bu veriler ve öngörüler ışığında beceri açığı sorununu en fazla yaşayan ülkelerden biri olan Türkiye'nin beşeri sermayesini doğru yönlendirmesi önem kazanıyor. Bu doğrultuda,

işgücü mevcut ihtiyaçlara yanıt verebilmenin yanında geleceğin ihtiyaçlarına da hazırlıklı hale gelmeli.

Öte yandan bu süreçte, potansiyel iş gücünün doğru üretilmesi de gerekiyor. Bu da eğitim sisteminin bu hedef doğrultusunda yeniden yapılandırılması ihtiyacını ortaya çıkarıyor.

Genç nüfusun ihtiyaç duyulan alanlarda beceri kazanmasını sağlamak için mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesi, esneklik, dayanıklılık, çeviklik ve yaratıcı düşünme gibi insan odaklı becerilerin gelişimini destekleyecek stratejilerin geliştirmesi, üniversite-sanayi iş birliğinin artırılması ve girişimcilik ekosisteminin desteklenmesi önemli.

Bunun yanı sıra, kadınlar, gençler ve dezavantajlı grupların iş gücüne katılımını artıracak politikaların geliştirilmesi, Türkiye'nin beşeri sermayesini daha etkin kullanmasına katkı sağlayabilir.